

Motion till riksdagen 2018/19:669

av **Elin Segerlind m.fl. (V)**

Biologisk mångfald

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Naturen – grunden för vår välfärd.....	4
4	Levande skogar	5
4.1	Sverige behöver ett nytt etappmål i enlighet med internationella förpliktelser och nationella miljökvalitetsmål	6
4.2	Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skog	6
4.3	Effektiva sanktionsmöjligheter i skogsvårdslagen	6
4.4	Skydd av skog med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv	7
4.5	Stärk tillgängligheten för tätortsnära natur.....	8
4.6	Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden.....	8
4.7	Nationell målsättning för kalhyggesfritt skogsbruk	8
4.8	Värna nyckelbiotopsinventeringarna.....	9
4.9	All statlig skog bör förvaltas samlat och hållbart.....	10
5	Levande hav	10
5.1	Begränsa bottentrålningen	11
5.2	Inför moratorium för torskfiske med trål i Östersjön	11
5.3	Stärk bestånden av fisk i våra hav	12
5.4	Skydda 20 procent av våra havsmiljöer	13
5.5	Stoppa spridningen av mikroplaster	13
5.5.1	Inför nationellt förbud mot försäljning av plastbärkassar	14
5.5.2	Öka ambitionen att återvinna plast	14
6	Hållbar jordbruks- och mineralnäring.....	15
6.1	Fasa ut användningen av kemiska bekämpningsmedel.....	15

6.1.1	Inför en ny differentierad beskattning av växtskyddsmedel.....	16
6.2	Anta målsättning om 50 procent ekologisk produktion	16
6.3	Värna vår bördiga jordbruksmark	17
6.4	Inget tillstånd att leta mineraler i unika naturområden	17
7	Stärk skyddet av vårt dricksvatten	18
8	Stärk det globala rättsskyddet för natur och miljö	18

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett nytt etappmål för utökad areal skyddad skog för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar och åtaganden i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdssynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör ändras så att skogar med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv ska bli föremål för avverkningsansökan och undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör anta etappmål för skydd av tätortsnära natur och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljökvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ett förbud mot icke skonsam bottentrålning inom EU och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU inför ett trålfiskestopp för torsk i Östersjön, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som fasar ut skadliga fiskemetoder på kritiska fiskbestånd samt premierar skonsamma fiskeredskap och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på stärkt kunskapsunderlag och effektivare fiskeövervakning som även inbegriper möjlighet till försök med kamerakontroll och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett totalförbud mot allt riktat fiske av ål och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på långsiktig strategi och målsättning om att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en nationell plaststrategi med åtgärder och regleringar för att minska de negativa miljöeffekterna från plast och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett förbud mot plastbärkassar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förordning bör anta ett ökat återvinningsmål för plastförpackningar på 70 procent fr.o.m. 2020 och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användning av kemiska bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta mål om att 50 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen, för att minska exploatering av åkermark, bör återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Bergsstaten inom Sveriges geologiska undersökning (SGU) inte ska kunna bevilja undersökningstillstånd i områden som är klassade som naturreservat, Natura 2000-områden eller världsarvsområden och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning i miljöbalken som gör att grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen kan bli klassade som riksintressen och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom FN och EU bör verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan och tillkännager detta för regeringen.

3 Naturen – grunden för vår välfärd

Människan är beroende av ekosystemtjänster från naturen. Begreppet ekosystemtjänster används för att visa den nytta människan får från naturen. Till exempel renar växter vår luft och bin pollinerar våra grödor. Ekosystemtjänster skapas och möjliggörs av den biologiska mångfalden. Artrikedom förstärker våra och kommande generationers livsmöjligheter och är grunden för fortsatt välfärd. Biologisk mångfald och klimatförändringarna är vår tids stora ödesfrågor som också har stor påverkan på varandra. En natur med många arter klarar lättare av den stress som ett förändrat klimat innebär. Bevarande av naturskogar ger stora mängder lagrat kol, och restaurerade eller nyanlagda våtmarker gör samhället mindre sårbart mot översvämningar. Samtidigt hotar klimatförändringarna att artrikedomen går förlorad när ökenområden breder ut sig eller när det arktiska istäcket blir allt mindre. Tillståndet för den biologiska mångfalden är mycket kritiskt och många forskare hävdar att vi är på väg in i den sjätte massutrotningen på planeten. I WWF:s rapport Living Planet 2018 konstateras att bestånden av däggdjur,

både på land och i haven, reptiler, fåglar och fiskar har minskat med 60 procent mellan åren 1970 och 2014. Fortsätter den utvecklingen kan sju av tio vilda ryggradsdjur vara borta redan 2020.

Sverige har 16 nationella miljökvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik. För att flera av dessa mål ska uppnås krävs att pågående förlust av växt- och djurarter stoppas. Enligt Naturvårdsverket beräknas i nuläget endast 2 av 16 miljömål uppnås till 2020 med nuvarande styrmedel. För att nå de berörda miljömålen behöver miljöhänsynen öka i användande av mark, vatten och naturresurser och områden med unika och hotade miljöer, dvs. områden med s.k. höga naturvärden, skyddas. Vänsterpartiet är därför mycket nöjt med de budgetuppgörelser som vi slutit med regeringen den gångna mandatperioden avseende höjda anslag för skydd av natur och hotade arter även om vi inser att ytterligare åtgärder kommer att krävas.

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen 2010 även åtagit sig att genomföra en räddningsplan för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Vänsterpartiet lägger i denna motion fram ett antal konkreta förslag för fungerande ekosystem och ekologiskt och socialt hållbara näringar i linje med FN:s Nagoyaöverenskommelse och våra nationella miljömål.

4 Levande skogar

Sveriges landareal består av ca 57 procent produktiv skogsmark. Över 90 procent av den produktiva delen av skogsmarken är påverkad av skogsbruk. Skogen förser oss med en rad ekosystemtjänster som vatten- och luftrening och produktion av råvaror. En rik biologisk mångfald ökar skogens produktionsförmåga och ger större motståndskraft mot klimatförändringar. Skogsmarken binder stora mängder kol och påverkar vattenbalansen och har därmed betydelse för både det lokala och globala klimatet.

Skog, virke och papper är samtidigt en av Sveriges viktigaste exportnäringar. Den ger viktiga jobb i hela landet, har stor potential för utökad förädling i områden nära råvaran och har därför en stor roll för landsbygdens utveckling. Vänsterpartiet anser att våra natur- och energitillgångar i högre utsträckning borde komma landsbygden till del. Biomassa från skogen har stor betydelse för vår energiförsörjning och kan även bidra till att ersätta produkter som är beroende av fossila energikällor för sin framställning. Skogen och andra naturområden spelar också en allt viktigare roll för turismen som i sig är en näring som omsätter mer än de flesta av våra största industriföretag.

Skogen har även stora sociala och kulturella värden. Dess betydelse för rekreation, friluftsliv och undervisning är omfattande. En långsiktigt hållbar skogspolitik som värnar de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella värdena förutsätter att bärkraften för skogen som ekosystem stärks och bevaras. För ökad produktion av timmer och biomassa på begränsade arealer där trakthyggesbruk bedrivs krävs kraftigt höjda ambitionsnivåer beträffande kalhyggesfria skötselmetoder och skyddad skogsmark. Då kan även skogens betydelse för sysselsättning och export främjas och utvecklas.

Riksdagen har definierat miljökvalitetsmålet Levande skogar med att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. I

Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljö kvalitetsmål 2018 bedöms att Levande skogar inte kommer att uppnås med dagens befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Rapporten konstaterar att avverkning av skogar med höga naturvärden och brister i miljöhänsyn vid avverkning är några skogsbruksåtgärder som kan ha stora negativa effekter på biologisk mångfald. Många skogslevande arter påverkas i dag negativt. För att bevara biologisk mångfald behöver skogar med unika och hotade miljöer som har höga naturvärden undantas från avverkning.

4.1 Sverige behöver ett nytt etappmål i enlighet med internationella förpliktelser och nationella miljö kvalitetsmål

När Miljömålsberedningen i juni 2013 överlämnade sitt delbetänkande om skogen och en långsiktigt hållbar markanvändning åsidosattes naturvårdshänsyn och vetenskapliga fakta till förmån för ekonomiska intressen. Förslaget var i sin helhet otillräckligt för att miljö kvalitetsmålet Levande skogar ska uppnås, och att formellt skydda ytterligare 150 000 hektar skogsmark räcker inte för att värna de biologiska värdena i skogen. Delbetänkandet innehöll inte heller förslag som möjliggör att Sverige uppfyller EU:s naturvårdsdirektiv. Vänsterpartiet reserverade sig i betänkandet.

Nuvarande etappmål om skydd av områden är därför otillräckligt i målsättningar när det gäller hur mycket ytterligare skog som behöver skyddas. Sverige har dessutom genom överenskommelsen i Nagoya om biologisk mångfald förbundit sig att skydda 17 procent av vår land- och vattenareal till 2020. De skyddade områdena ska vara ekologiskt representativa miljöer, dvs. områden med höga värden för biologisk mångfald.

Sverige bör anta ett nytt etappmål för areal utökad skyddad skog för att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar och åtaganden i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Kvalitetssäkra det frivilliga skyddet av skog

Det långsiktiga skyddet av skog är en central del i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. För att uppnå målet förutsätts att det formella skyddet ökar och att skogsägarna frivilligt avsätter skogsmark. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. I dag finns inte statlig kontroll av vare sig kvalitet eller långsiktighet och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet. Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa.

Frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdssynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Effektiva sanktionsmöjligheter i skogsvårdslagen

För att uppnå ett långsiktigt hållbart skogsbruk i enlighet med våra miljö mål krävs förutom ökat skogsskydd även stärkt miljöhänsyn i skogsbruket. De utvärderingar som

Skogsstyrelsen gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag föreligger brister. Regeringen beslutade i november 2015 att en utredning skulle tillsättas som innefattar en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen. I ett pressmeddelande i samband med beslutet framgår att regeringen förväntar sig att utredningens förslag ska leda till förbättrad miljöhänsyn i skogen. Vänsterpartiet har under lång tid föreslagit en stärkt lagstiftning för att förbättra miljöhänsynen i skogen och välkomnade därför en översyn. I oktober 2017 överlämnade utredningen sitt betänkande. Tyvärr kan Vänsterpartiet konstatera att utredningen inte resulterat i förslag som stärker miljöhänsynen genom tydligare skogsvårdslagstiftning. Vänsterpartiet ser därför skäl att föreslå åtgärder för stärkt miljöhänsyn i skogsbruket som även berör skogsvårdslagstiftningen.

I skogsvårdslagens portalparagraf framgår att produktions- och miljömål ska vara jämställda. I det skogsbruk som i dag bedrivs under devisen frihet under ansvar i Sverige är produktionen dock oftast överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syfte att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter. Undersökningar gjorda av Skogsstyrelsen visar att andelen underkända avverkningar, dvs. att de hade påverkan på hänsynskrävande biotoper, uppgick till hela 35 procent under avverkningsperioden 2012/13–2014/15. Generell hänsyn tas inte i tillräcklig omfattning och skogar med höga naturvärden som i stället borde ha skyddats har påverkats av avverkningen. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Vänsterpartiet menar att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor.

Miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.4 Skydd av skog med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv

Skogens kulturmiljövärden samt de sociala värdena ska värnas enligt våra miljö-kvalitetsmål. Skogens sociala värden brukar definieras som de värden som skapas av människors upplevelser. Dessa är en viktig resurs för samhället när det gäller exempelvis människors välbefinnande, hälsa, boendemiljö, utbildning, regional utveckling och turism. Skogens sociala värden berörs av ett flertal olika politikområden som skogs-, miljö-, kulturmiljö- och friluftspolitiken. På uppdrag av regeringen presenterade Skogsstyrelsen i mars 2018 en analys av styrmedel för skogens sociala värden (Rapport 2018/7). Myndigheten konstaterar i rapporten att det behöver skapas mer tydlighet och genomförbarhet än vad som är fallet i dag när det gäller skogens sociala värden.

Skogsvårdslagen har brister i hänsynen till sociala värden. I dag är lagstiftningen och målsättningar otydliga när det gäller skogens sociala värden och kan tolkas på olika sätt.

Lagstiftningen bör ändras så att skogar med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv ska bli föremål för avverkningsansökan och undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.5 Stärk tillgängligheten för tätortsnära natur

I Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag Tätortsnära natur och friluftsliv (2017) framgår att skogen på de flesta håll i landet är vår viktigaste friluftsmiljö. Skogar i och nära tätorter lockar människor i alla åldrar till lek, rekreation och naturupplevelser. Enligt studier tycks människor trivas i skogar där man ser stor variation i struktur, träslag och ålder. Ju äldre och större träden blir i en skog desto mer bidrar de positivt till skogsupplevelsen. Nästan all skog brukas med trakthyggesbruk (kalavverkning) och det är den skötselåtgärden som påverkar skogsupplevelsen mest. Ett hygge i en tätortsnära skog blir därmed ett mycket påtagligt ingrepp som många upplever negativt. Nuvarande skogsbruksmetoder riskerar därmed att åstadkomma ett landskap där den gamla skogen enbart återfinns i skyddade områden och hänsynsytor. Skogsbruk påverkar ofta förutsättningarna för den biologiska mångfalden och kulturmiljöer på ett negativt sätt vilket i sin tur kan ge negativ inverkan på friluftsliv och rekreation då biologiska och kulturella värden även har ett socialt värde.

Tillgång till tätortsnära natur har också påverkan på folkhälsan. Studier i Sverige och utomlands visar att skillnaden i folkhälsa till följd av socioekonomisk status minskar i områden med god tillgång på gröna miljöer. Det finns även i dag vetenskapligt stöd för skogens roll i rehabilitering och resiliens när det gäller stress, utmattningssyndrom och hjärtkärlsjukdomar.

Regeringen bör anta etappmål för skydd av tätortsnära natur. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.6 Stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden

I dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Dessa skogar har ofta hög variation och är ofta naturskogsartade.

Regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag på lagstiftning så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.7 Nationell målsättning för kalhyggesfritt skogsbruk

Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk för att främja ett mer variationsrikt och hållbart brukande. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att miljöhänsynen stärks i denna skogsbruksmetod och att alternativa skötselmetoder i större utsträckning används i områden där det är lämpligt. Hyggesfritt skogsbruk, som exempelvis kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ i tätortsnära områden eller i skogar som är viktiga för besöksnäringen. Med denna skogsbruksmetod kan skötseln inriktas på anpassade gallringar som plockar ut mogna träd och lämnar mindre att växa vidare. Regeringen och Vänsterpartiet främjade i budgeten för 2018 hyggesfria metoder genom en förstärkning av anslaget till Skogsstyrelsen.

I Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljö kvalitetsmålen och etappmålen 2015 konstateras beträffande kalhyggesfritt skogsbruk att myndigheter bör arbeta med rådgivnings- och kunskapsinsatser i större omfattning och att regeringen bör ta ställning till om det krävs kompletterande styrmedel för att få till stånd en snabbare utveckling.

Turismen är i dag en större näring än flera av våra största industriföretag. Våra nationalparker – där skogen är helt skyddad – har blivit en besöksmagnet i sig och besöks årligen av mer än två miljoner människor varav en tredjedel är utländska turister. Turism påverkas naturligtvis inte bara av hur våra skogar brukas men inte minst i glesbygden är skogen helt avgörande för att naturturismen ska kunna fortsätta växa. Hyggesfritt skogsbruk kan som rätt använd skötselmetod även stärka skogens värden i form av turism.

Ibland används den svenska skogsbruksmodellen som ett föredöme när det gäller att behålla skogens funktion som kolsänka och därmed motverka den globala uppvärmningen. Men det har ifrågasatts av miljörörelsen och oberoende forskare. Genom att skapa ett kalhygge så omvandlas en yta skog från sänka till källa och ett kalhygge släpper ut stora mängder växthusgaser under de första 10–15 åren efter kalavverkningen. Den unga skogen fungerar sedan som kolsänka men den har ett litet kolförråd. En äldre skog tar även den upp koldioxid och har ett stort kolförråd. Det är otvetydigt att växande skog binder mycket koldioxid så det är viktigt att brukarna av trakthyggesbruk återbeskogar snabbt och med rätt trädslag.

Att öka inslaget av kontinuitetsskogsbruk där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas kan ge vinster för både biologisk mångfald och klimatet samt stärka skogens sociala värden.

En nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö-kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.8 Värna nyckelbiotopsinventeringarna

Nyckelbiotoper är skogsområden som har mycket höga naturvärden. Dessa har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur inte minst för många rödlistade arter. De har dock inte något automatiskt formellt skydd. I dag begränsas naturhänsynen av att myndigheterna enligt lagen inte får meddela föreskrifter som är så påverkande att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Lagstiftningen bör enligt Vänsterpartiet ändras så att nyckelbiotoper undantas från åtgärder som inte främjar biologisk mångfald. Enligt en forskningssammanställning från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) 2018 finns nu starka belägg för att nyckelbiotoperna verkligen har ett rikare växt- och djurliv än omgivningarna. Många studier visar även att de små nyckelbiotoperna är känsliga för avverkning i omgivande skog eftersom kanteffekterna är stora.

Registrering och inventering av nyckelbiotoper är av central betydelse för att hänsyn ska tas till områden med höga naturvärden i samband med slutavverkningar. Skogsstyrelsens inventeringar av nyckelbiotoper är en av de största kartläggningarna av natur i vårt land. Vänsterpartiet är därför nöjda med att tillsammans med regeringen i budgeten för 2018 genomfört en satsning på en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper dels för att applicera utvecklad och förbättrad metodik i nordvästra Sverige, dels för att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet. Myndigheterna kan också erbjuda skogsägare med nyckelbiotopsrika brukningsenheter möjlighet till ersättning för områdesskydd.

Den landsomfattande nyckelbiotopsinventeringen kommer att pågå under en tioårsperiod och är mycket välkommen för att värna naturvärdena i våra skogar. Samtidigt hörs protester från skogsägarföreningar som motsätter sig nuvarande

inventering. De borgerliga partierna och Sverigedemokraterna har i riksdagen 2018 också fått igenom ett tillkännagivande i syfte att ifrågasätta nyckelbiotopsbegreppet. Vänsterpartiet anser att detta är mycket beklagligt och avser under mandatperioden att noga följa utvecklingen kring metodik och registrering av nyckelbiotoper då dessa är av central betydelse för att värna skogens naturvärden.

4.9 All statlig skog bör förvaltas samlat och hållbart

Vänsterpartiet anser att staten ska bedriva aktivt förvaltarskap över sina skogsområden. Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Staten bör även fortsättningsvis stå för ersättningsmark vid skydd av värdefull natur även ovan odlingsgränsen och i samråd med rennäringen.

All statligt ägd skog bör samlas i ett bolag med hållbart brukande som främsta mål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Levande hav

Sverige har som övergripande mål att våra havsområden ska uppnå ett gott miljötillstånd där organismerna i havet är välmående och resurserna nyttjas uthålligt. Ett flertal av våra miljö kvalitetsmål fungerar som viktiga redskap för att nå detta tillstånd i vår havsmiljö. Dit hör bl.a. Ingen övergödning, Hav i balans samt Levande kust och skärgård och Ett rikt växt- och djurliv. Naturvårdsverkets senaste prognos bedömer dock att inget av dessa mål kommer att nås till 2020 vilket var ambitionen när miljö kvalitetsmålen antogs.

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) konstaterar att trots ett omfattande och långvarigt åtgärdsarbete för en bättre havsmiljö finner man fortfarande många tecken på att miljötillståndet i Nordsjön och Östersjön inte är tillfredsställande. De största problemen är kopplade till övergödning, farliga ämnen, fysisk exploatering och fiske. Samtidigt ökar påverkanstrycket från en mängd näringar. Visserligen minskar gamla miljögifter i djur och växter men det har i stället tillkommit nya. Den svåra problematiken med omfattande syrebrist och döda bottnar i Östersjön består. Tillförsel av organiskt material ökar i både Östersjön och Västerhavet, och Östersjön är fortfarande starkt påverkad av övergödning och överfiske. Mikroplaster påverkar jordens samtliga marina miljöer och ger negativa effekter även i Sveriges havsområden.

Vänsterpartiet är nöjt med den stora satsning som gjordes för att rena våra hav i budgetöverenskommelsen med regeringen för 2018. Ytterligare 600 miljoner kronor satsades för sanering av vrak, minska övergödning och miljögifter samt stärka skyddet av marina områden. Ytterligare åtgärder och styrmedel kommer dock att krävas för att våra hav åter ska bli fungerande ekosystem.

5.1 Begränsa bottentrålningen

Bottentrålningen är ett stort hot mot känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem. De flesta arter som lever i djuphaven har en långsam tillväxt- och reproduktionstakt vilket gör att det tar mycket lång tid innan mängden fisk som tas upp kan ersättas. Extremt tunga redskap som river upp skadliga stoftmoln och ödelägger livet på bottenarna används i dag. Bottentrålning påverkar miljön på flera sätt både genom fysisk påverkan på livsmiljöer och biologiskt genom att artsammansättningen förändras. Det enda välmående beståndet av torsk i svenska vatten återfinns i dag, enligt forskare på Havsmiljöinstitutet, i Öresund där trålförbud rått sedan 1930-talet. Den största delen av bottenlevande fisk och skaldjur som fångas av svenskt yrkesfiske fiskas med bottentrål. Det sker i dag en utveckling av mer skonsamma redskap för att bottentråla. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet avser stödja både i svensk förvaltning och i EU-arbetet. Men då bottentrålningen i nuläget i stora delar motverkar ett långsiktigt hållbart fiske efter bottenlevande arter anser vi att fiskemetoden i denna form bör förbjudas inom EU.

Sverige bör verka för ett förbud mot icke-skonsam bottentrålning inom EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.2 Inför moratorium för torskfiske med trål i Östersjön

Situationen för torsken i Östersjön är alarmerande. Bestånden är allvarligt hotade och på 30 år har 90 procent av bestånden försvunnit och de har i det östra beståndet blivit mindre och magrare. Torsken i det östra beståndet blir i många fall inte längre än 20 centimeter fast de borde bli närmare 50 centimeter och de blir könsmogna allt tidigare. Torskbeståndet påverkas av ett flertal negativa miljöfaktorer men att torskens storlek förändrats kan bero på högt fisketryck med selektivt fiske. När ett bestånd i hög utsträckning består av fisk i samma storlek ökar konkurrensen om maten och om det i för hög utsträckning sker fiske på det som torsken äter ökar risken för att brist på mat uppstår för torsken. Övergödningen leder också till att syrehalten försämras i torskens lekområden vilket gör det svårare för äggen att utvecklas.

Fiskare har de senaste åren fått allt svårare att ens nå upp till de generösa kvoterna vilket indikerar att dessa är satta alldeles för högt. Trots detta fortsätter svenska regeringen och EU:s fiskeministrar att acceptera fiskekvoter för torsken i Östersjön som inte är långsiktigt hållbara. Även om torskbeståndet i västra delen av Östersjön återhämtat sig något under senare år anser Vänsterpartiet att det enda acceptabla förhållningssättet till fiskekvoter för Östersjön är att den vetenskapliga rådgivningens förslag på kvoter aldrig bör överskridas samt att försiktighetsprincipen bör gälla då Östersjön som ekosystem är påtagligt sargat. Vi anser därför att ett moratorium för trålfiske efter torsk bör införas i Östersjön. Då ges möjlighet att se vilka effekter det ger för bestånden på torsk och för att förhoppningsvis möjliggöra ett långsiktigt hållbart fiske i framtiden.

Sverige bör verka för att EU inför ett trålfiskestopp för torsk i Östersjön. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.3 Stärk bestånden av fisk i våra hav

Svenska bestånd av de vanliga matfiskarna torsk, kolja, långa, kummel och hälleflundra är hotade. Fisket utgör ett av de allvarligaste problemen för den biologiska mångfalden i Västerhavet enligt Havsmiljöinstitutets analys. EU:s nya gemensamma fiskeripolitik (GFP) ger enligt Naturvårdsverket förutsättningar för att skapa ett långsiktigt hållbart fiske. Bristen på tillsyn av fiskeri- och miljölagstiftning är dock ett fortsatt problem och fiskekvoter överskrider fortsatt de vetenskapliga rekommendationerna.

Det internationella havsforskningsrådet (Ices) är en internationell organisation bestående av fler än 4 000 forskare från drygt 20 medlemsländer som tar fram forskning och råd för att stödja ett hållbart nyttjande av världshaven. Vänsterpartiet anser att Ices rekommendationer bör vara styrande för Sverige i förhandlingar om fiskekvoter och att organisationens föreslagna nivåer bör betraktas som den högsta nivå som Sverige bör acceptera som position inför förhandlingar. Då medlemsländerna under lång tid inte följt forskarnas råd när fiskekvoterna förhandlats blir resultatet ett legaliserat överfiske år efter år.

Val av fiskemetoder som exempelvis storleken på maskor gör att man kan undvika att fånga för små, för unga eller för stora fiskar. Men trots varierande nätmaskor kan olika redskap orsaka oavsiktliga bifångster av exempelvis sälar, delfiner och dykande sjöfåglar som trasslar in sig. Bifångster i både trål och andra fiskeredskap är ett allvarligt hot mot flera arter av fisk, sjöfågel och marina däggdjur. Dessutom visar nya studier i bl.a. Östersjön att mängden stora rovfiskar, såsom torsk, gädda och abborre, kan ha stor betydelse för att begränsa tillväxten av alger och andra övergödningseffekter.

Regeringen bör återkomma med förslag på åtgärder som fasar ut skadliga fiskemetoder på kritiska fiskebestånd samt premierar skonsamma fiskeredskap. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att ett fungerande regelverk för ett hållbart fiske ska efterlevas krävs en effektiv kontroll samt ökad kunskap som därmed gynnar det yrkesfiske som följer regelverket om kvoter och utkastning. Kamerakontrollerna är en effektiv metod och kamera-materialet används för att säkerställa att rapporterade fångstuppgifter i loggboken är korrekta samt att utkastförbud efterlevs. Kamerakontrollernas noggrannhet ger också en bra förutsättning för att inhämta fångstdata.

Flera andra länder använder sig redan av den här tekniken och i Kanada genomfördes det första försöket redan 1999. Sedan dess har ytterligare 100 försök genomförts och i dag håller exempelvis Danmark på att införa kamerakontroller på alla sina fiskefartyg.

Regeringen bör återkomma med förslag på stärkt kunskapsunderlag och effektivare fiskeövervakning som även inbegriper möjlighet till försök med kamerakontroll. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ålen är klassad som akut hotad i Sverige. Sedan 1950-talet har mer än 99 procent av beståndet av glasålar (ålyngel) vid Europas kuster försvunnit. Det är därför av allra största vikt att ålfisket regleras på ett kraftfullt sätt. I Sverige har ålplanen lett till ett förbud mot fritidsfiske på ål i havet och ett begränsat yrkesfiske men fortfarande bedrivs riktat fiske efter ål i svenska hav och sötvatten. Utöver det legala fisket i Sverige på ål finns även illegalt fiske. Så länge det finns legalt fiske på ål så försvåras även kontrollen av försäljning av illegal ål. Det internationella havsforskningsrådet (Ices) råder till att snarast införa totalt fiskestopp på ål.

Sverige har ansvar för att bevara ålen, inte minst då de flesta könsmogna ålarna (blankålar) från Östersjöregionen vandrar ut längs vår kust, och bör vara ledande för att skydda arten i nödvändig utsträckning.

Sverige bör införa ett totalförbud för allt riktat fiske på ål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.4 Skydda 20 procent av våra havsmiljöer

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen 2010 åtagit sig att genomföra en räddningsplan (de s.k. Aichimålen) för att bromsa utarmningen av biologisk mångfald och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Sverige har även 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik och där ett utökad marint skydd skulle stärka möjligheterna att nå målsättningarna för flera av dessa.

Vänsterpartiet anser att det är en framgång att arealmålet om 10 procent skyddade havsområden nåddes under 2016 i Sverige genom att fyra nya skyddade områden utsågs och skyddet uppgår nu totalt till 13,6 procent vilket är en fördubbling av arealen marint skyddade områden under mandatperioden. Det kvarstår dock fortfarande att nå målets delar om ett ekologisk representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. I Danmark uppgår motsvarande skydd till ca 20 procent och i Tyskland ungefär 40 procent. Forskning visar att behovet av skyddade områden ligger på ungefär 20–30 procent för varje livsmiljö.

Regeringen bör återkomma med förslag på långsiktig strategi och målsättning om att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5 Stoppa spridningen av mikroplaster

Användning av plast ger en rad negativa effekter för människa och miljö. Detta p.g.a. plastens tillsatser och de konsekvenser som uppstår i avfallshantering och materialåtervinning samt den negativa miljöpåverkan som orsakas av ökande mängder plastavfall och mikroplast som hamnar i hav och sjöar. I dag ökar tillverknings av plast i världen. 2015 producerades 322 miljoner ton plast vilket var en ökning med nära 100 miljoner ton jämfört med tio år tidigare. Plasten som hamnar i havsmiljön bryts sönder till mindre delar som till slut blir små partiklar, s.k. mikroplast. Vetenskapliga studier visar att mikroplast kan orsaka stor skada på det marina ekosystemet och dess organismer. I Norge upptäcktes en strandad val 2017 som hade magsäcken full av plast, bl.a. 30 plastpåsar, och valen var i övrigt utan föda. Många arter i våra hav äter små plastpartiklar i tron att det är föda. Plasten bryts ned mycket långsamt och många marina djur drunknar och skadas även genom att de fastnar i större plastförmål. Det finns studier som tyder på att plastpartiklar också kan knyta till sig miljögifter. I en nyligen utförd studie 2018 konstaterades det att i 39 olika bordssalter fanns endast tre som var helt fria från plast.

EU-kommissionen arbetar med en strategi för en giftfri miljö samt en specifik plaststrategi. Plaststrategin är en del av EU:s satsning för en cirkulär ekonomi. Under hösten 2018 har kommissionen lagt fram ett förslag till EU-parlamentet för att begränsa engångsplaster genom en kombination av förbud och andra åtgärder. I oktober 2018 antog EU-parlamentet en position till det direktiv som ska halvera nedskräpningen av

plast i naturen och som ligger nära kommissionens förslag. EU-parlamentets position innebär att vissa engångsplastprodukter blir dyrare samtidigt som andra förbjuds och pantsystem byggs ut. Förslaget innebär att fler plastprodukter än i dag kommer att omfattas av ett producentansvar. Vänsterpartiet anser att EU-parlamentets beslut är ett viktigt steg för att bättre reglera engångsartiklar i plast även om vi anser att mer omfattande reglering krävs där bl.a. plastpåsar även ingår. Vänsterpartiet anser att Sverige bör utforma även en nationell plaststrategi som kan ta sin utgångspunkt i EU:s plaststrategi men med skarpare reglering och högre ambitioner för att minska plastens negativa effekter på miljön. Regeringen har genom tillsättningen av en särskild utredare 2017 för att se över möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna från plast lagt en god grund för att en sådan strategi ska kunna utarbetas. Därtill har Naturvårdsverket 2017 i ett regeringsuppdrag identifierat viktigare källor i Sverige till utsläpp av mikroplaster till havet där vägar och däck, konstgräsplaner och industriell produktion och hantering av primärplaster har konstaterats vara viktiga källor. Utöver detta har Naturvårdsverket också sedan 2017 ett regeringsuppdrag att föreslå åtgärder och styrmedel för att minska de negativa effekterna på marin miljö till följd av nedskräpning. Sverige har därmed lagt en god grund för att samlat åtgärda de komplexa problem som orsakas av vår höga plastanvändning.

Regeringen bör återkomma med förslag på en nationell plaststrategi med åtgärder och regleringar för att minska de negativa miljöeffekterna från plast. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5.1 Inför nationellt förbud mot försäljning av plastbärkassar

Enligt EU:s direktiv ska förbrukning av plastbärkassar minska för att förbättra miljön och effektivare nyttja våra resurser. I Sverige införde regeringen en ny förordning 2016 om plastbärkassar för att minska förbrukningen av plastbärkassar. Riksdagen beslutade 2017 att butiker och restauranger ska informera om plastkassars miljöpåverkan och medverka till att förbrukningen ska minska. I Sverige förbrukade vi mer än 80 plastkassar per person 2017. Målet till 2025 är 40 plastkassar per person och år. Statistik från 2017 visar att endast 40 procent av den sålda plasten material återvanns.

Vänsterpartiet anser att det krävs kraftigare reglering av plastbärkassar för att minska dess miljöpåverkan. Vi anser att användning av plastbärkassar bör avskaffas. Att främja biobaserade plaster i stället för fossilbaserade plaster kan vara motiverat i en del fall för att minska plastförbrukningens miljöpåverkan och minska beroendet av fossila råvaror som råolja och naturgas. Men biobaserade plastpåsar ger upphov till samma problematik med nedbrytbarhet som fossilbaserade plaster gör och kan därmed förorsaka stor skada på ekosystemen även de. Ett flertal länder har valt att införa förbud mot plastbärkassar och vi anser att Sverige bör ansluta sig till dessa länder.

Sverige bör införa ett förbud mot plastbärkassar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.5.2 Öka ambitionen att återvinna plast

För närvarande har Sverige ett återvinningsmål om att 30 procent av hushållens plastförpackningar ska återvinnas men den faktiska återvinningen överstiger 40 procent. Från och med 2020 kommer återvinningsmålet att höjas till 50 procent för plastförpackningarna. När det gäller återvinningsmål för förpackningar av papper, glas och metall ligger det på 70 procent medan den faktiska återvinningen är 78–93 procent.

Vänsterpartiet anser att det finns starka skäl att höja ambitionerna för att återvinna plastförpackningar. En ökad materialåtervinning av plast skulle stärka vår inriktning mot en cirkulär ekonomi och därmed minska de volymer av plast som kan försämra livsmiljön i våra sjöar och hav.

Regeringen bör i förordning anta ett ökat återvinningsmål för plastförpackningar till 70 procent från och med 2020. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Hållbar jordbruks- och mineralnäring

Miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap är definierat enligt följande ”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.” Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljökvalitetsmålen framgår att många arter och naturtyper ännu saknar gynnsam bevarandestatus. För dessa är utvecklingen fortsatt negativ. Omfattande insatser görs men viktigast för att klara målet på lång sikt är att det även fortsättningsvis finns jordbruk i hela landet. Enligt Naturvårdsverket ger insatser för att nå målsättningen för Ett rikt odlingslandskap även en positiv påverkan på flera av de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030. Odlingslandskapets minskande biologiska mångfald påverkar dock hållbarhetsmålen negativt enligt myndigheten.

I dagsläget är utvecklingen för odlingslandskapets biologiska mångfald en av de största utmaningarna att möta för att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. För att vända utvecklingen krävs att det finns god tillgång på betande djur, plats för biologisk mångfald i mer intensivt odlade områden samt att det finns jordbruk i hela landet.

Gruvindustrin är en strategiskt viktig näring för Sverige. Samtidigt har gruvbrytning en mycket stor påverkan på miljön och omgivande samhällen. På flera håll väcks nu en berättigad opinion för att bevara ovärderliga naturvärden och framtida välmående för lokalsamhälle och ursprungsbefolkning i samband med gruvbrytning. Vänsterpartiet menar att nuvarande mineralagstiftning är otillräcklig för att skapa en hållbar mineralbrytning i framtiden. Åtgärder behöver vidtas för att återföra samhällsinvesteringar till gruvregionerna och lokalbefolkningen och samtidigt skärpa lagstiftningen för att värna miljön och skydda unika naturområden. En ökad gruvbrytning får inte heller minska våra ansträngningar för ett mer resurssnålt samhälle där Sverige tar ett ökat miljö- och klimatansvar.

6.1 Fasa ut användningen av kemiska bekämpningsmedel

Kemisk bekämpning är fortfarande den vanligaste bekämpningsmetoden mot oönskade växter och djur inom jordbruket. Kemikalier från bekämpningen ger negativa effekter för den biologiska mångfalden och kan på både kort och lång sikt påverka människors hälsa. I en undersökning av Naturskyddsföreningen 2017 konstaterades att samtidigt som en allt större andel av den svenska åkerarealen odlas ekologiskt, dvs. utan kemisk bekämpning, så har intensiteten med bekämpningsmedel över en femårsperiod ökat på den övriga arealen. Det totala antalet årliga hektar doser är lika stort som på 1980-talet,

med skillnaden att de i dag görs på en mycket mindre areal. Kemikalieinspektionen har konstaterat att samtidigt som det konventionella jordbruket blir intensivare ses en ökning av risken för negativa effekter på vattenlevande organismer. Myndigheten anser att det krävs genomgripande förändringar för att komma bort från det kemikalieberoende som livsmedelsproduktionen nu är beroende av vilket förutsätter insatser för att utveckla och införa alternativ till kemisk bekämpning. Vänsterpartiet anser att Sverige, i likhet med Frankrike och Danmark, måste använda nationell reglering och styrmedel i större utsträckning för att minska användningen av bekämpningsmedel och att en handlingsplan bör antas med detta syfte.

Sverige bör anta en handlingsplan för att fasa ut användning av kemiska bekämpningsmedel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.1.1 Inför en ny differentierad beskattning av växtskyddsmedel

Utredningen om skatt på tungmetaller och andra hälso- och miljöfarliga ämnen samt översyn av bekämpningsmedelsskatten lämnade sitt betänkande 2017. Där konstaterar utredningen att en förändrad skatt på kemiska växtskyddsmedel kan vara lämplig som kompletterande styrmedel. En ny differentierad skatt föreslås med tre riskbaserade produktkategorier, varav kemiska växtskyddsmedel som endast innehåller verksamma ämnen med låg risk ska vara skattebefriade. Enligt utredningen ändrar skatteförslaget prisrelationen mellan produktkategorierna och bör leda till minskade miljö- och hälsorisker.

Vänsterpartiet anser att det är mycket angeläget att Sverige får en bättre beskattning av bekämpningsmedel då dagens beskattning har liten miljöeffekt. Vi anser att utredningens förslag på differentierad beskattning är bättre än den nuvarande men vi bedömer att dess styrande effekt kan vara för liten. Danmark har en betydligt starkare lagstiftning där skatten ökar med medlets giftighet vilket lett till att lantbrukare byter till mindre giftiga medel. Vänsterpartiet ser ett stort behov av att en differentierad beskattning av växtskyddsmedel införs i Sverige och som i likhet med den som finns i Danmark ökar med medlets giftighet.

6.2 Anta målsättning om 50 procent ekologisk produktion

I den nationella livsmedelsstrategin framgår att produktionen, offentliga konsumtionen och exporten av ekologiska livsmedel bör öka. Detta är en inriktning som Vänsterpartiet under lång tid drivit och som vi välkomnar att den nu ingår i livsmedelsstrategin.

Regeringen har även antagit mål om att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030.

Vänsterpartiet anser att målsättningen för den offentliga livsmedelskonsumtionen är välavvägd och ambitiös men att produktionsmålet är för lågt.

Vi anser att det finns många vinster med ökad andel ekologiskt lantbruk som i dag uppgår till ca 17 procent. Det ökar den biologiska mångfalden och minskar utsläppen av bekämpningsmedel i grundvatten och vattendrag. Efterfrågan på ekologiska livsmedel är stor och ökad inhemsk ekologisk produktion skulle därmed stärka både konkurrenskraft och hållbarhet i vårt jordbruk. Ekologiskt lantbruk ger även djur i ökad utsträckning möjlighet till naturligt beteende och studier visar att innovationer som sker inom det ekologiska lantbruket även ger effekt på det konventionella jordbruket.

I Lantbrukarnas Riksförbunds (LRF) rapport Sverige som ekoland – analys av ekologiskt lantbruk i Sverige (2017) konstateras att Sverige skulle tjäna på mer ekologisk produktion. I rapporten framgår att Sverige mycket väl skulle kunna ha 75 procent av arealen ekologisk på 10 års sikt. Strikt ekonomiskt skulle dock lönsamheten toppas när ungefär halva produktionen är ekologisk. Försäljningsvärdet skulle då öka med 4 miljarder kronor för ekologiska produkter. Det skulle också skapas 3 400 nya jobb i sektorn och lönsamheten skulle öka med en miljard kronor. Detta jämfört med om den ekologiska produktionen ligger kvar på dagens nivå. Rapporten konstaterar även att alla nuvarande konventionella producenter skulle vinna på en större omläggning oavsett om de går över till ekologisk produktion eller inte. Sammanfattningsvis finns många goda skäl att öka målsättningen för certifierad ekologisk jordbruksmark 2030.

Sverige bör anta mål om att 50 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.3 Värna vår bördiga jordbruksmark

Åkermarksarealen fortsätter att minska i Sverige och samtidigt ökar exploateringen av jordbruksmark. Med exploatering av jordbruksmark menas att bygga på marken eller använda den på ett sätt som gör att det inte går att odla där igen. Främsta skälet till att åkermarksareal försvinner är att marken inte längre brukas och växer igen. Samtidigt som detta sker har Sverige behov av att stärka sin självförsörjningsgrad av livsmedel.

Naturvårdsverket bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap med i dag beslutade eller planerade styrmedel och förutsättningarna för att långsiktigt bevara jordbruksmarkens produktionsförmåga bedöms som otillräckliga. Tillståndet för många av odlingslandskapets arter och naturtyper är dessutom dåligt eller ogynnsamt. Näst efter skogen finns flest rödlistade arter i odlingslandskapet. Det är därför även nödvändigt att gynna fler bruksmetoder som bidrar till en hävd som stärker den biologiska mångfalden i jordbrukslandskap. Ett mer mosaikartat landskap med olika former av naturbete och minskad användning av bekämpningsmedel bör eftersträvas.

Vänsterpartiet anser att den höga exploateringstakten av bördig åkermark, inte minst i södra Sverige, är mycket bekymmersam och inte förenlig med en långsiktigt hållbar livsmedelsförsörjning. Nya nationella styrmedel krävs för att minska exploateringen av jordbruksmark i kommunerna.

Regeringen bör, för att minska exploatering av åkermark, återkomma med ett förslag till nationell målsättning för bevarande av bördig åkermark. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6.4 Inget tillstånd att leta mineraler i unika naturområden

Gruvbrytning innebär stor påverkan på miljön och redan prospekteringar och provborringar kan medföra negativa effekter på naturvärden och renskötsel. En gruva eller ett kalkbrott ger stor negativ påverkan på naturvärdena i ett område som exploateras. Därför är det av avgörande betydelse att möjlighet till påverkan från berörda stärks och att skydd av unika natur-, turist- eller renbetesområden tidigt värnas i en exploateringsprocess från undersökningstillstånd till brytning. Vänsterpartiet menar

att det även för gruv- och prospekteringsbolagen innebär ekonomiska fördelar att tidigt i en process få besked om att brytning inte kommer att godkännas inom ett område.

Bergsstaten inom Sveriges geologiska undersökning (SGU) ska inte kunna bevilja undersökningstillstånd i områden som är klassade som naturreservat, Natura 2000-områden eller världsarvsområde. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Stärk skyddet av vårt dricksvatten

Dricksvattenförsörjningen är förmodligen det mest kritiska försörjningssystem vi har och en förutsättning för att vårt samhälle ska fungera. Dricksvattenutredningen (SOU 2016:32) konstaterar att klimatförändringar med ökad nederbörd, mildare vintrar och mer nederbörd vintertid ökar påverkan på vattendrag och vattentäkter i form av organiskt material och föroreningar. Även tillgång och kvalitet på grundvattnet kan påverkas. På sina håll kan också vattenbrist uppträda framför allt i landets sydöstra delar, på Öland och Gotland. Vattenbrist var något som också blev mycket påtagligt just i dessa delar av landet sommaren 2017. Mätningar från Sveriges geologiska undersökning (SGU) visar att situationen inte är lika allvarlig 2018 som förra sommaren i stora grundvattenmagasin. Detta p.g.a. riklig nederbörd under höst och vinter 2017/2018. I framför allt de små grundvattenmagasinen blev däremot nivåerna låga och mycket under det normala i hela Götaland, i västra och södra Svealand samt delar av Norrland i början av hösten 2018.

Riksintresseutredningen presenterade 2015 sitt slutbetänkande där man i uppdraget hade att utvärdera områden av riksintressen i miljöbalken. Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Utredningen föreslår bl.a. att grundvattenförekomst kan bli ett nytt riksintresse. Vänsterpartiet delar den bedömningen och förväntar sig att regeringen också kommer att verka för en sådan lagändring. I dag är inga dricksvattenförekomster riksintresseklassade. Endast själva anläggningarna för dricksvatten kan i dag klassas som riksintresse. Vi anser att både grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen bör kunna riksintresseklassas.

Vänsterpartiet anser att skyddet för vår dricksvattenförsörjning bör stärkas och att det bör bli ett riksintresse i likhet med t.ex. områden med höga natur- och kulturvärden. Vättern är exempelvis i dag en av Sveriges viktigaste reserver av rent vatten och utsatt för en rad miljöhot såsom gruvbrytning och pågående skjutövningar av militären vilket kan komma att påverka vår tillgång på rent dricksvatten i framtiden.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning i miljöbalken som möjliggör att grund- och ytvattenförekomster av stor betydelse för dricksvattenförsörjningen ska kunna bli klassat som riksintresse. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Stärk det globala rättsskyddet för natur och miljö

Naturen behöver ett starkare rättsligt skydd. Redan 1971 motionerade Vänsterpartiet i riksdagen om införandet av en internationell konvention för att förbjuda brott mot

naturen (ekocid). Genom att göra ekocid till ett brott i enlighet med den s.k. Romstadgan skulle brott mot miljön få liknande status som krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten och kunna lagföras vid Internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC).

Behoven av att skydda miljön rättsligt har ökat med åren. Fallen är tyvärr många av storskaliga ingrepp på miljön som skadat ekosystem och livsmiljöer för oöverskådlig tid. Gruvbolag, skogsskövlare, fossila energibolag och andra exploitörer kommer lätt undan. Kvar blir en förödd miljö och omfattande kostnader som får bäras av hela samhället. En ekocidlagstiftning skulle vara ett viktigt verktyg i att stoppa detta och utkräva ansvar från de som utarmar miljön. Särskilt stor betydelse skulle en internationell lag om ekocid få för fattiga länder med svag miljölagstiftning som drabbas hårdast av de omfattande miljöbrotten.

Glädjande nog har ICC meddelat att domstolen ska börja ta sig an miljöfall. Det är ett viktigt steg framåt och innebär att vissa miljöfall kan tas upp i domstolen inom ramen för brott mot mänskligheten. Det är bra, men ännu bättre vore en renodlad ekocidtillämpning där alla fall med omfattande miljöförstöring, även om de inte är direkt kopplade till människors välfärd, skulle vara åtalbara. Det skulle skicka en viktig signal om att förstörelse av naturen i sig är ett brott.

Sverige bör inom FN och EU verka för att uppdatera det juridiska ramverket så att det blir ett kraftfullt verktyg för att förhindra brott mot naturen (ekocid) genom att inkludera ekocid i Romstadgan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Elin Segerlind (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Jens Holm (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Yasmine Posio (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Birger Lahti (V)

Håkan Svenneling (V)